

תפילה בכתובה

לתפילה כמה רבדים: במחשבה, דיבור וכתובה. זו הסיבה שרבים נוהגים לכתוב פתקים בכותל המערבי, ובאוהל של הרבי, שכן כאשר מעלים בקשות על כתב הן הופכות למציאות ממשית וזה מקדם את הברכה להגיע.

למה צריך לדבר?

כל מי שמבקר בישראל הולך לבקר בכותל המערבי. מי שמתקרב לאבנים יכול לראות כיצד בין החרכים נמצאים פתקים עליהם אנשים נוהגים לכתוב בקשות.

מאיפה באמת מגיע המנהג הזה שכותבים פתקים ובהם בקשות ברכה ודוחפים אותם בין אבני הכותל? מה הצורך לכתוב, וכי לא מספיק לבקר בכותל לעמוד קרוב לקיר ולבקש בפה את המצטרך? מדוע צריך דווקא לכתוב את הבקשה?

בתפילה ישנן כמה דרגות: מחשבה, דיבור, ומעשה. תפילה במחשבה ^א ישנם מקרים שבהם מאיזו סיבה שהיא אי אפשר לבטא ולהביע את התפילה באמצעות הדיבור, אז תפילה במחשבה גם כן מועלת, וכמו שנאמר "אמרו בלבבכם". זאת אומרת שישנה מציאות מסוימת של "אמירה בלב".

למשל, ידוע שבשעה שאדם טובל במקווה טהרה, כשהוא שוהה מתחת למים זהו זמן מיוחד שבו הוא יכול לבקש מהקב"ה. תמיד כשאני אומר את זה לאנשים אני מוסיף שני תנאים: א. תעשה בטוח שרשימת הצרכים שלך קצרה, כי אחרת יצטרכו לשלוף אותך מהמים ^ב. מתחת למים אל תנסה להתפלל בפה, אלא אם כן אתה מאד צמא ^ג.

למעלה מזה, זוהי תפילה בדיבור, אדם חייב לבטא בשפתו את בקשת צרכיו. אנו לומדים זאת מפרשת השבוע. בפרשתנו אנו קוראים לראשונה

על התפילה הכי מפורסמת של העם היהודי: "שמע ישראל". המילה הראשונה של התפילה החשובה הזאת [?] "שמע" [?] מלמדת אותנו שצריך לבטא בדיבור את התפילה. הגמרא אומרת (ברכות ט"ו, א) "הקורא את שמע צריך להשמיע לאזניו שנאמר שמע ישראל".

לכאורה מדוע באמת כל כך חשוב לומר את התפילות בדיבור, מה באמת כל כך גרוע בתפילה בלב?!?

אנו קוראים בתחילת פרשתנו ואתחנן על התפילה המפורסמת שבה משה רבינו ביקש מהקב"ה שיניח לו להיכנס לארץ ישראל. משה מספר: "ואתחנן אל ה' בעת ההיא לאמר", זאת אומרת, שהוא אמר את זה בפיו. מסביר ה'אור החיים' על הפסוק שהטעם הוא כדי "שתהיה תפילתו מפורשת ולא תהיה סובלת פירוש בלתי הגון". כלומר, כל זמן שאדם לא מוציא את בקשתו בדיבור [?] לא ברור לו מה הוא באמת רוצה, מה הוא צריך, זה עדיין מעורפל, ולכן בקשתו יכולה להתפרש שלא כהוגן. הקב"ה מאוד רוצה למלאות את בקשתך, אבל הוא רואה שאתה עדיין לא בטוח מה בדיוק אתה רוצה. לפיכך אומרת התורה שצריך לומר את התפילה בדיבור דווקא, שאז אתה יודע ברור מה שאתה רוצה.

תזכור אותי

אף-על-פי שצריך לומר את התפילה בפה, ההלכה קובעת שתפלת העמידה חייבת להיאמר בשקט, וזאת לומדים אנו מתפילת חנה "רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע". מדוע כל כך חשוב שיתפללו דווקא בשקט? ההלכה אומרת "כדי שלא לבייש עוברי עבירה שהם מתוודים על עוונותיהם בתפילה" (שוע"ר קא, ב). ההלכה דואגת לאלו שמתוודים על העבירות שלהם בתפילה, שזה שעומד לידו ישמע מה שהוא חטא ומיד ירוץ ויספר לחבר'ה [?]

אבל יותר מזה, נניח אדם בא לבית הכנסת והוא רוצה להודות לה' על כך שהייתה לו שנה טובה בביזנס, הוא עשה הרבה כסף, אבל הוא לא רוצה שאף אחד ישמע מזה, רק זה חסר לו שהרב ישמע מזה, מיד יתחילו לבקש

ממנו תרומות? בשביל אלו תיקנו חכמים "תפלה בלחש" לעומת זאת יש תפילות אחרות שאותם מתפללים יותר בקול כדי לעורר את הכוונה.

אבל ישנה דרגה גבוהה מזו, שזו תפילה בכתב, וכמו שרואים את זה בכותל. מדוע באמת כותבים פתקים? וכי לא מספיק, כאמור, לעמוד ולבקש בפה את מה שאתה צריך?

אולי יש לומר בפשטות, היות שאתה לא עומד להישאר בכותל המערבי כל הזמן ואתה רוצה שהתפילה שלך תיזכר שוב ושוב באותו מקום קדוש, לכן אתה משאיר את זה כתוב על הפתק שמצוי בין אבני הכותל ואז הבקשה הזאת נמצאת שם באורח תדיר. כמו שאדם מניח את התמונה של המשפחה שלו על השולחן במשרדו שזה מזכיר לו את המשפחה בכל עת.

השבוע מישהו שאל אותי, אם ישנה חשיבות מיוחדת לכתובה, מדוע אם כן שלא נעשה בבית הכנסת שלנו קיר בדוגמת הכותל המערבי וכל אחד יבוא וידחוף פתק בחריצי האבנים כמו בכותל! השבתי לו שאנשים עשויים לסמוך על הפתק ולא ירגישו צורך לבוא לבית הכנסת ואז אני אשאר בלי עבודה?

הכוח של הכתיבה

אבל כמובן ישנה תשובה רצינית יותר: אנו קוראים בהפטרה של פרשת ויגש שהקב"ה אומר לנביא יחזקאל אחרי חורבן בית ראשון לקחת שתי חתיכות עץ, על אחת מהן לכתוב את השם "יהודה" ועל החתיכה השנייה לכתוב "אפרים", ולהחזיק את שתיהן בתוך יד אחד כמו שהן חתיכה אחת. כשעם ישראל ישאלו אותו "מה אלה לך" ישיב להם הנביא את נבואתו של הקב"ה שהמקלות מסמלות את שתי ממלכות ישראל, שכידוע במשך 250 שנה ארץ ישראל הייתה מחולקת לשנים: מלכות ישראל שהיתה שייכת לשבט אפרים, ומלכות יהודה ששלטה על ירושלים, ובין שתי הממלכות הללו לא שררה חיבה גדולה, ועל זה הקב"ה מנבא את יחזקאל שיום יבוא ושני הממלכות האלו יהפכו לממלכה אחת ויהיו עם אחד ומאוחד.

מדוע ה' אמר לו לקחת שני חתיכות עץ ולכתוב את שמות שני הממלכות על חתיכת עץ? משום שכאשר מעלים משהו על הכתב [?] מסביר הרבי [?] זה כבר הופך למציאות מסוימת, זהו כבר תחילתו של קיום הנבואה בפועל.

וכך גם נוהגים יהודים כאשר הם באים לאוהל הקדוש לבקש את ברכתו של הרבי; כותבים את הבקשה על נייר ולאחר מכן משאירים את הפתק על הציון. אבל פה הדברים מעט שונים. הרבי נהג כל השנים להביא את כל מכתבי הבקשות שנשלחו אליו לציונו של חמיו הרבי הקודם, והוא היה קורא אותם על-יד הציון והיה משאיר את הפתקים שם. אבל לפני שהשאיר את הפתקאות במקום, הוא עשה דבר מאוד אחראי: הוא קרע את המכתבים! מדוע, הרבי מעולם לא הסביר אבל אולי אפשר לומר שזה כדי שלא יקרה מה שקרה לנשיא אובמה בכותל עם הפתק שלו כאשר מישהו שלף את הפתק מבין אבני הכותל ופרסם את תוכנו ברבים [?]

בנוסף לזה היו שורפים את המכתבים הללו ובפשטות גם עובדה זו נובעת מהסיבה הזאת. הרבי פעם התבטא בשיחה שהבקשות "ייעלו בלהב השמימה" (התוועדויות תש"נ ח"ג עמ' 277).

ולכן כל יהודי שרוצה לשלוח מכתב לאוהל עם בקשת ברכה לכל המצטרך לו, הרי בהזדמנות הבאה אשמח לקחת איתי את המכתב, לקרוע אותו, ולהשאיר אותו שם על הציון ונזכה לברכה וישועה כל אחד בהמצטרך לו ולבני ביתו.